

הצבא וחברת השוק - קול קורא 12 אפריל, 2016

התפתחותה של חברת השוק, המשולבת בהתפתחותו של אתוס ניאו-ליברלי, מעמידה אתגרים משמעותיים בפני צבאות האזרח בדמוקרטיה המתועשות. התפתחות זו כרוכה בביקורת נוקבת על משאביו של הצבא, בהגברת הקצאתם של שירותים הניתנים לצבא באמצעות מיקור-חוץ (דוגמת חברות אבטחה), בקריאת תיגר על ההקרבה בצבא ככל שמתפתחים ערכים אינדיבידואליסטים וחומרניים, בערעור עקרונותיה של המשמעת הצבאית הנוקשה, ובהצבת סימני שאלה על תפקידו המונופוליים של הצבא בעידן שבו סמכות המדינה נשחקת ואיתה גם המשקל שיוחס בעבר למירכוז הטריטוריאלי שלה. התפתחות זו הומשגה בספרות בצורות שונות ולא אחת תחת המשגות יותר כוללניות, דוגמת המעבר לצבא פוסט-פורדיסטי, המעבר לצבא שוק, המעבר לצבא פוסט-מודרני ועוד.

אתגר זה לא פוסח גם על הצבא בישראל במהלך שני העשורים האחרונים. רגישות לחללים, שחיקה במוטיבציה הצבאית, ביקורת על הצריכה הביטחונית, הצבת חלופות למודל גיוס החובה והקבע, חדירתם של כוחות ושחקנים פרטיים לתוך הצבא, מיקור-חוץ של פונקציות צבאיות, אימוץ דפוסי חשיבה כלכליים גם בתחומים לא כלכליים מובהקים, הגברת הלחץ לתגמול חומרי של מגויסים ועוד- הם מסממני ההשפעה של חברת השוק בישראל על הצבא.

המכון לניתוחי מדיניות של האוניברסיטה הפתוחה בשיתוף עם קהילת צבא של האגודה הסוציולוגית הישראלית יקיים כנס לבחינת ההשפעות של חברת השוק על הצבא בישראל. בכנס נבקש לדון בהשלכות של התפתחות זו על התחומים הבאים:

1. זהותו של הצבא.
2. שינויים בהרכבו של החברתי של הצבא ובאופי האליטה הצבאית.
3. תפיסה חדשה של ביטחון.
4. התפיסה הדוקטרינרית של הצבא.
5. אימוץ פרקטיקות עסקיות בתוך הצבא.
6. שינויים בתרבות הצבאית, באופי המנהיגות והפיקוד לצד המידה שבה מתפתחת גם התנגדות לאתוס חברת השוק (המחשה אפשרית לכך היא הדתה).
7. משאביו של הצבא- היקף הקצאת המשאבים, אופני הצריכה, הביקורת הציבורית (על המשאבים בכלל ועל מודל התגמול של אנשי הקבע בפרט), הבקרה הפוליטית ויחסי הצבא עם הדרג הפוליטי בסוגיות אלה.
8. הדפוס החוזי שבין המדינה כספק ביטחון, באמצעות הצבא, ובין האזרחים.

9. דפוס היחסים החוזיים בין הצבא ובין משרתיו בחלוקה לחיילי חובה, מילואים וקבע, בחתך של מגדר וקבוצות חברתיות שונות, ובדגש על התפתחותם של יחסי עבודה חדשים בין הצבא ובין משרתי הקבע.
10. יחסי הצבא עם מעסיקיהם של משרתי המילואים.
11. עתידו של מודל גיוס החובה.
12. יחסי הצבא עם המגזר העסקי.
13. משימותיו החברתיות של הצבא.
14. פריסת מחנותיו של הצבא, בפרט הפריסה בדרום, והשפעתה של הפריפריה הגיאוגרפית והחברתית בישראל.
15. סוגיות נוספות.

נצפה שהניירות יידרשו, בין היתר, להבחנה בין השפעתה של חברת השוק על הצבא בסוגיות אלה ובין ההשפעות של גורמים אחרים, להשפעות הדינמיות של חברת השוק על הצבא לאורך זמן, ולזיהוי השחקנים הפעילים בממשק צבא-שוק-חברה והאינטרסים שכל אחד מהם מייצג.

הכנס יתקיים בתאריך 29 בנובמבר, 2016 בקמפוס האוניברסיטה הפתוחה ברעננה. המעוניינים להשתתף יגישו תקציר בן עמוד ובו רעיון מרכזי להרצאתם. התקציר יוגש לפרופ' יגיל לוי: yagille@openu.ac.il עד לתאריך 15.7.2016. הועדה המכינה תבחר במספר מצומצם של ניירות. בכוונתנו לפרסם קובץ לאחר הכנס ובו מבחר הניירות שהוצגו בו.

בברכה,

הוועדה המכינה

ד"ר עוזי בן-שלום
ד"ר ניר גזית
ד"ר אלונה הרנס
רס"ן רינת משה
פרופ' יגיל לוי